

Встановлено, що для успішного виконання таких завдань необхідним є не лише володіння базовими знаннями з алгебри, функцій та рівнянь, засвоєними ще у 7–9 класах, а й уміння поєднувати їх із навичками аналітичного мислення, що формується у старшій школі. Особливу роль відіграє вміння визначати область допустимих значень, аналізувати залежність розв’язків від параметра та проводити логічну перевірку отриманих результатів.

Отримані результати підтверджують актуальність системної методичної роботи щодо формування в учнів умінь розв’язувати завдання з параметрами. Для цього доцільно збільшити кількість тренувальних завдань такого типу в навчальних та позакласних матеріалах, а також застосовувати диференційовані методи навчання, спрямовані на розвиток логічного та варіативного мислення.

Таким чином, емпіричний аналіз статистики симуляцій НМТ не лише підтвердив складність завдань з параметрами, а й виявив потребу у вдосконаленні підготовки учнів до їх виконання. Подальші дослідження можуть бути зосереджені на апробації ефективних методичних підходів до навчання цього виду завдань у старшій школі.

Список використаних джерел

1. Прус, А. В., Швець, В. О. Задачі з параметрами в шкільному курсі математики: навчально-методичний посібник. Житомир: Рута, 2016. 468 с.
2. Український центр оцінювання якості освіти. Програма НМТ з математики для вступу 2024/2025 року. Київ: УЦОЯО, 2024. 28 с.
3. Математика з ІЦА Підготовка до НМТ : телеграм-канал [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://t.me/abitmath> (дата звернення: 14.09.2025).

DOI 10.70286/EOSS-17.11.2025.007

МІФОЛОГЕМА ЧИСЛА “ОДИН” ЯК КОМПОНЕНТ АВТОРСЬКОГО МІФУ ОЛЕКСІЯ ДОВГОГО В ПОЕЗІЇ “ВОДОХРЕЩА”

Строкаль Олександр

к. філол.н., асистент

Кафедра української мови та прикладної лінгвістики
ННІФ КНУ імені Тараса Шевченка, Україна

Число як один із елементів онтогенезу людства на кожному з етапів його розвитку відігравало й продовжує відігравати значущу роль у процесі пізнання, осмислення та інтерпретації ним об’єктів, процесів та взаємозв’язків довколишньої реальності. Еволюцію в опануванні людиною категорії числа можна охарактеризувати як певний поступальний рух від проведення доволі

примітивних операцій лічби і встановлення кількісних співвідношень між групами предметів до містико-символічної інтерпретації чисел піфагорійцями [8, с. 23-33] та поетико-символічного використання числових образів у текстах. Останній аспект є об'єктом особливої уваги мовознавців, оскільки дає змогу вести мову про прагматичний потенціал відповідних мовних одиниць (переважно числівників) як засобів лінгвальної реалізації тієї або іншої інтенції індивіда – у нашому випадку митця поетичного слова.

Значущість числівників у художньому тексті, їхню поетико-образну функцію експлікаторів авторського ідіостилу влучно охарактеризовано І. Павловою, яка зазначає, що числівники та їхні похідні, які функціонують у поетичних текстах, безпосередньо репрезентують ті або інші параметри людини, простору, часу, місця і вносять відповідну визначеність у суб'єктивно-об'єктивні сфери поетичного світу, докільля, що його відтворюють креативні мовні особистості [5, с. 140]. В українській лінгвістичній традиції вивченню особливостей функціонування числівників присвячено студії Г. Арполенко, Д. Баранника, К. Городенської, С. Жаботинської, М. Івченка, Т. Лукінової, Ю. Шевельова, Г. Щербатюк та ін. Що стосується уживання числівникових одиниць у художньому просторі, то аналіз їхніх ролей і функцій проведено в наукових розвідках Г. Віват, І. Кочан, І. Мойсеїва, О. Росінської, Г. Шевців тощо.

Ведучи мову про характер лінгвальної репрезентації міфопоетичної картини світу ліричного героя у поетичному тексті, вважаємо, неможливо оминати питання ролі нумеративів у згаданому процесі. Як зазначає Н. Слухай, числа яскраво демонструють не лише універсальні ознаки міфопоетичної мови: логіку бриколажу і резонансність, єдність синхронії і діакронії, космологічність сущого і тотожність мікрокосму і макрокосму, логіку конкретного і абстрактного, але й риси етнічної категоризації світу [6, с. 57]. З огляду на сказане, вважаємо, що в міфопоетичній картині світу ліричного героя того чи іншого автора аналізовані одиниці мають цілком обґрунтований потенціал розглядатися як конкретні міфологеми – мотиви, засновані на міфологічній архаїці та інтелектуалізовані відповідно до обраної автором моделі мікрокосму твору [1, с. 49]. Нумератив, володіючи історично глибокою тяглістю культурно світоглядних уявлень людства, актуалізується у мовно-символічному авторському художньому хронотопі. І в його межах митець слова, переосмисливши колективний досвід соціуму, до якого він належить, формує відображений у численних художньо-образних реалізаціях індивідуально-авторський поетичний космос свого ліричного героя [7, с. 110].

Дослідження числової символіки в авторському міфі Олексія Довгого розкриває перед нами багатство як культурно і національно зумовленої, так і власне авторської мовно-художньої її репрезентації. Одним із яскравих виявів зазначеного є лексема з коренем -один/одн- та похідні від неї. Як зазначає Г. Віват, у світовій символіці одиниця означає початок буття, відкриття людині духовної сутності, містичний Центр, Вищу силу, а також вважається символом духовної єдності, божественності та прирівнюється до світла [2, с. 21].

У поезії О. Довгого “Водохреща” означена одиниця бере участь у художньо-поетичному посиленні актуалізованого назвою вірша мотиву божественної сили, асоційованої у народній традиції з порою року, коли сонце перемагає морок і темряву, освячує своїм життєдайним світлом ріки, озера, джерельні струмки і криниці, роблячи воду свіжою і здоровою, а людська душа єднається з природою [3, с. 86], читаємо: “Так сонце сходило, така глибінь стояла, / Що не ввібрати і не охопити. / Такого ранку ще Земля не знала, / Він був один і промайнув як мить” [4, с. 222]. Уведені митцем у єдиний поетичний локус віршової строфи лексеми “сонце”, “глибінь”, “Земля” та “мить” дають йому змогу поетично відобразити авторський топос – своєрідну модель космологічних уявлень ліричного героя, – який поєднує як просторову (тут – триярусну), так і часову площини. Горішній ярус у розгляданому контексті експліковано лексемою на позначення образу сонця, яке в більшості культур виступає символом творіння, верховного божества та його влади [9, р. 454]. Нижній ярус асоціативно пов’язаний із семантикою лексеми “глибінь”, яка, проте, у розгляданому контексті може актуалізувати образи як підземного світу, так і неохопної небесної сфери. Означена символічна амбівалентність, на нашу думку, художньо посилює мотив нерозривності і взаємозв’язку всіх трьох просторових локусів – горішнього (божественного), нижнього (хтонічного, прадавнього) та серединного (земного).

Окреслений митцем момент об’єднання космічних сил усвідомлюється його ліричним героєм як щось божественно-величне (предикатна вказівка “не ввібрати і не охопити”), унікальне і прекрасне (лексеми-актуалізатори “чудо”, “краса”) – те, що викликає у світі земному захват і зачудування (репрезентанти внутрішнього стану “пружитися”, “спиняти подих”, “спиняти кров”), порівняймо: “ Усе навшпиньки зводилось від чуда. / Все пружилось від сніжної яси. / Спиняли подих і дерева, й люди, / І кров моя спинялась від краси” [4, с. 222].

Водночас такий божественний вияв вищої гармонії оцінюється ліричним героєм поета як недоступний для постійного спостереження і перебування в ньому на серединному (земному) ярусі, що експліковано лексемами з квантитативною і темпоральною семантикою – “один” і “мить” відповідно.

Як доводить проведений аналіз, розглядаючи нумератив у поезії “Водохреща” є лінгвальним актуалізатором міфологеми числа “один”. Остання постає як один із ключових компонентів міфопоетичної картини світу ліричного героя, оскільки асоціативно пов’язується з такими світоглядними константами, як божественність, гармонія, Вища сила, початок і основа світобудови.

Список використаних джерел

1. Бовсунівська, Т. (2010). Міфологема як резистентний складник літератури. Дивослово, 8, 49-52.
2. Віват, Г. (2012). Символіка числообразів у ліриці Ігоря Калинця. Наукові записки Харківського національного педагогічного університету ім. Г.С. Сковороди. Сер.: Літературознавство, 3(2), 21-27. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzl_2012_3%282%29__6

3. Войтович, В. (2002). Українська міфологія. Київ.
4. Довгий, О. П. (2009). Дихання вічності. Восьмивірші. Вибрані твори в 4 т. Т.2. Київ : Укр. письменник.
5. Павлова, І. А. (2014). Поетика числівника в ліриці Василя Стуса. Лінгвістичні дослідження: Зб. наук. праць ХНПУ ім. Г.С. Сковороди, 38, 138-145.
6. Слухай, Н. В. (2001). Числова символіка у мові й обряді східних слов'ян. Актуальні проблеми української лінгвістики: теорія і практика, 4, 57-68. http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILE=&2_S21STR=apyl_2001_4_10
7. Строкаль, О. (2023). Вербалізація міфологеми червоного кольору в поетичній мові Олексія Довгого. Мовні і концептуальні картини світу, 73(1), 108-128. <https://doi.org/10.17721/2520-6397.2023.1.06>
8. Юрченко, О. О. (2016). Символіка чисел в духовній культурі православного соціуму українських земель у XIV – початку XVIII століть (Дис. ...канд. істор. наук). Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Київ.
9. Tresidder, J. (2017). Complete dictionary of symbols. Sausalito: Sausalito Public Library. <https://archive.org/details/completedictiona00jack>

DEVELOPING STUDENTS' SOCIOCULTURAL COMPETENCE IN ESP: THEORETICAL FOUNDATIONS AND METHODOLOGICAL APPROACHES

Dubrova Oksana

Doctor of Public Administration, Associate Professor

Harkusha Inna

Senior Lecturer

Foreign Language Department

National Transport University, Ukraine

In the context of Ukraine's economic, political, and legal integration with Western partner countries, the importance of an education that combines the sociocultural character of foreign language learning with the development of corresponding competence in students is clearly recognized. Sociocultural competence serves as a foundation for interaction between different nationalities, peoples, comprehensive cooperation, and the realization of ambitious plans. Therefore, sociocultural competence is considered an attribute of high professionalism.

Intercultural communication among students is one of the key factors in learning foreign language competence, and acquiring sociocultural awareness is an essential component of personal culture alongside other national and cultural characteristics. The main goal of foreign language learning is the development of personal culture,